

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Dissertationes Ad Jus Publicum Romano-Ecclesiasticum

Bessel, Johann Franz

Coloniæ, 1715

VD18 14847493

§. II. De Summi Pontificis Potestate Dispensativa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61383](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61383)

perioribus iusta & iuste imperantibus obedire, ita & pœnam æternæ mortis ex transgressione legis Ecclesiasticæ promeritam indirectè ab hominibus, directè à Deo statui & infligi. Exemplum affertur in lege principum inferiorum, qui ex potestate concessâ quandoque leges ferunt sub pœna mortis temporalis, ita tamen ut potestas ultimata puniendi supremo Principi reservetur.

§. II.

DE SUMMI PONTIFICIS POTESTATE DISPENSATIVA.

SUMMARIÀ.

1. Dispensatio quid sit? 2. Pontifex nequit dispensare in jure naturæ. 3. Qualiter lex naturæ possit mutari & quotuplex sit mutatio. 4. An & quomodo Pontifex possit relaxare vota? 5. Quomodo vinculum matrimonii rati à Pontifice possit dissolvi sine mutatione juris naturalis? 6. An Pontifex possit quoad jus naturæ uti Epikia verâ & propria? 7. Quid sit Epikia impropria? 8. Pontifex nequit dispensare in jure positivo divino. 9. Ponuntur objectiones. 10. An summus Pontifex possit abrogare vel corrigere leges imperiales aliasque Civiles rerum publicarum. 11. An Pontifex possit relaxare juramenta & quando? 12. Potestas Papæ quoad matrimonia recensetur.

1 Dispensare in lege nihil est aliud, quam remanente universaliter legis vigore, aliquem in particulari hic & nunc à lege eximere, adeo ut tali liceat in particuluri, quod reliquis & universaliter prohibetur.

Quæres I. An summus Pontifex possit dispensare in jure naturæ?

2 Resp. Negativè. quia dispensare in lege naturæ est legem naturæ propriè & formalite mutare, jus verò naturæ propriè & directè ne quidem à DEO mutari potest, quod enim ex natura sua turpe est & ab

intrinsicò repugnat naturæ humanæ, etiam autoritate divina nequit naturæ humanæ consonum & condecens reddi. Quod etiam intellexit Imperator in §. 11. Inst. de J. N. G. & C. ubi ait: Naturalia jura divina quadam providentia constituta, semper firma atque immutabilia permanere.

Dixi, quod summus Pontifex in lege naturæ nequeat dispensare; hinc avertendum est, qualiter lex naturæ possit mutari; & quidem mutatio duplex cogitari potest, prima est propria, directâ, formalis, quando

quando manentibus iisdem circumstantiis lex in se totaliter vel particulariter tollitur, ita ut nuda legislatoris voluntas perimat obligationem legis, qualis modus tollendi legem naturalem esset dispensatio, ab aut derogatio.

Secunda mutatio est indirecta impropria materialis, quando nimirum variatis circumstantiis materia seu objectum legis non amplius sub lege & legislatoris voluntate comprehenditur, quâ ratione lex de non auferendo alieno dicitur improprie & materialiter mutari, quando Dominus consentit, quia tunc circumstantia (si Dominus invitus sit) sub qua ablatio rei alienæ legem terminabat, variatur, indeque materia non amplius sub lege concluditur. 2. Materia legis naturalis subinde potestati humanæ subjecta est, subinde divinæ, subinde neutri; humanæ potestati subest, quando vel circa bona externa versatur, vel quando ex precedente actu voluntatis humanæ legem terminat; divinæ potestati subjacet, quando divinæ perfectioni & sanctitati non repugnat; neutri potestati subjacet materia legis naturalis, quando illius exemptio à lege, adversatur divinæ perfectioni & sanctitati.

Quando ergo dicitur, quod Pontifex nequeat dispensare in jure naturæ, idem est dicere, quod directe nequeat mutare jus naturæ, sed licet ita mutare nequeat, potest tamen saltem *improprie, indirecte &*

materialiter mutari à summo Pontifice tunc, quando materia juris naturalis pendet à potestate humana, quia ex *dd.* legem naturalem improprie mutari nihil est aliud, quam circumstantias ita mutari & variari, ut materia non amplius sub lege & legislatoris voluntate vel intentione contineatur, sed quando materia juris naturalis pendet à potestate humana, hæc circumstantias ita variare potest, ut materia non amplius maneat sub lege & legislatoris intentione. Ergo &c.

Confirmatur. Quando materia juris naturalis humanæ dispositioni subest, non habet obligationem absolutam sed conditionatam: quousque videlicet humana potestas aliud statuerit, jus naturæ definit obligare, quia cessante conditione non tantum actus & contractus privatorum, sed etiam leges conditioni alligatæ cessant obligare.

Corollarium 1. ex his fluit, quod 4 summus Pontifex, licet in voto nequeat dispensare, possit tamen votum libere DEO nuncupatum, quod naturali jure voventem obstringit (cum æque conveniens sit DEO, quam homini præstitam fidem servare) Pontificia potestate relaxare.

Ratio est, quia votum non obligat nisi dependenter à voluntate voventis, ergo materia voti subjecta est potestati humanæ, cum ipsa hominis voluntas, à qua substantia voti proficiscitur, eidem subjecta

subiecta fit, juxta illud Apostoli ad Rom. 13. *Omnis anima sublimioribus potestatibus subdita sit.* Ergo quia votum non obligat absolute sed conditionate, quamdiu nempe superior voventem voluerit esse obligatum, relaxari à Pontifice potest, absque eo, quod jus naturæ formaliter immutetur, idem de juramento dicendum est.

5 Corollarium 2. Vinculum matrimonii rati à summo Pontifice dissolvi potest, sine dissolutione juris naturalis.

Ratio est, quia vinculum matrimonii divinâ quadam ordinatione, præviâ tamen ac mutuâ conjugum voluntate & conventionem inducitur, ergo lex naturalis de tenenda individua vitæ societate habet pro materia promissionem humanam, & hoc ipso dispositioni Ecclesiæ subiectam, ergo si summus Ecclesiæ Princeps Pontifex Romanus promissionem irritet, tollitur vinculum matrimonii, nec tamen infringitur jus naturæ, utpote, quod obligare definit in illa circumstantia, quando promissio & conventio de perpetua cohabitatione & conjunctione irrita fuisse supponitur.

6 Quæres 2. *An summus Pontifex possit uti Epikia vera & propria, quoad jus naturæ?*

Epikia vera & propria est, quæ non tam interpretatur legem, quam emendamus legem, atque casum à lege comprehensum ex benigna præsumptione à lege excipimus.

Resp. Negative Suarez, de LL. lib. 2. c. 16. num. 2. Gibalinus scient. can. lib. 3. c. 3. q. 3. n. 11.

Ratio est primò, quia jus naturæ cum in recta ratione fundatum, atque à Dei lege aternâ distinctum non fit, non potest in ullo casu deficere. Ergo etiam in nullo casu per Epikiam, emendari potest. 2. Jus naturæ præcipit vel prohibet, quæ decentiam, vel indecentiam habent connatam, & intrinsecam, sed fieri non potest, ut quæ ex connatâ indole sunt decentia evadant indecentia, & vicissim; ergo nec fieri potest, ut jus naturæ in aliquo casu deficiat. Ergo non potest admitti Epikia. 3. Quia juris naturalis formalis mutatio est implicatoria, ergo & Epikia vera, quæ jus naturale in casu particulari verissime immutat.

Objicies. Lex positiva recipit veram Epikiam, quia occurrere possunt circumstantiæ, in quibus prudens formari potest præsumptio, quod legislator non voluerit obligare; atqui in lege naturali quoque similes circumstantiæ emergere possunt, nam mutilatio proprii corporis v. gr. non censetur cadere sub prohibitionem legis naturalis in illa circumstantia, quæ supponitur esse necessaria ad proprii corporis conservationem. Ergo.

Resp. N. Conseq. & prob. Min. Ratio negandi est, quia jus naturæ cum unum & universale fit in omnibus hominibus, unam eandemque obligationem semper ha-

bet,

bet, non ex intentione solius legislatoris, sed quasi ex necessitate naturæ & exigentia materiæ. Ergo non potest formari prudens præsumptio in ullo casu, quod obligare non velit; at verò lex positiva fundamentum & vim habet ex intentione ipsius legislatoris, qui, cum humanus sit, nequit omnes omnino casus in sanctione legis prævidere & prospicere; ergo mirum non est, quod deficiente legislatoris intentione lex deficere incipiat. Ad instantiam de mutilatione, Respondeo, non tam legem naturæ deficere, quam illius materiam, quando mutilatio est necessaria ad conservationem totius corporis; nam mutilatio non prohibetur, nisi quatenus est noxia corpori, qualis non est, quæ fit & ordinatur ad vitæ & corporis totius integritatem conservandam, melius enim est pedem *v. gr.* quam vitam perdere.

7 Porro Epikia impropria est nuda legis declaratio & explicatio, quam indubiè jus naturale admittit, tum quia naturalia præcepta quandoque discursu indigent, ut ritè percipiantur & applicentur, tum quia non obligant semper absolute, sed non raro conditionate: positæ nempe certis circumstantiis; tum quia præceptum *v. gr.* de homicidio vitando, de voto exolvendo, de deposito reddendo &c. suam limitationem recipit, si homicidium ex causa necessariæ defensionis suscipiatur, si votum ser-

vatu sit impossibile, si depositum à furioso repetatur.

Quæres 3. *An summus Pontifex dispensare possit in jure divino?*

Resp. Negative Covarruvius in 4. decret. p. 2. c. 5. 6. 9. n. 4. Suarez. de LL. lib. 10. c. 6. num. 7. Reding. de LL. quest. 15. art. 3. Controv. 6. n. 3. Barbosa J. E. V. c. 2. n. 119.

Ratio prima: Inferior nequit tollere vel mutare jura superioris. *Clement. 2. in princ. de Elect.* ergo neque lex divina tolli aut mutari potest à summo Pontifice. Neque

Dicas. Episcopi sunt inferiores summo Pontifice, & tamen ex causa rationabili & urgente, quando recursus ad summum Pontificem est difficilis, aut impossibilis, juxta communem DD. sententiam in lege Pontificia dispensare possunt.

Resp. Hoc ipso, quod Episcopi tunc solum in lege Pontificia dispensare possint, quando subesturgens & rationabilis causa, consequens est, Pontificem in lege divina dispensare non posse, quia urgens & rationabilis causa subesse nequit, DEUS, quippe, qui non tantum eventuum futurorum causas æterna sua providentia comprehendit, sed ipsemet futurorum contingentium est causa, ad omnes omnino casus leges suas positivas extendit, sicque non est dabilis circumstantia, quam DEUS non prævidisse, aut legi subducere voluisse censendus est.

Ratio 2. Ipsimet Pontifices negant hanc potestatem Ecclesiæ

com-

competere. in c. 6. caus. 25. quest. 1. Urbanus Pontifex ait: *Ubi aperit Dominus vel ejus Apostoli, & eos sequentes SS. Patres sententialiter aliquid definiunt, ibi non novam legem Romanus Pontifex dare, sed potius, quod predicatum, usque ad animam & sanguinem confirmare debet, si enim, quod docuerunt Apostoli & Prophetae, destruere (quod ablit) niteretur, non tam sententiam dare, sed magis errare convinceretur.* c. 7. eod. ait Zosimus Papa: *Contra statuta Patrum (que jus divinum declarant) condere aliquid, nec hujus quidem sedis potest auctoritas.* in c. 8. eod. dicit Marcellinus: *Nec quidpiam, quod contra Evangelicam vel Prophetica aut Apostolica doctrina constitutionem successorumve eorum, sive SS. Patrum actum fuerit, stabit.* in c. 9. eod. Hormisdas inquit: *Prima salus est, recte fidei regulam custodire, & a constitutis Patrum nullatenus deviare.* Pariter Innocentius III. in c. 13. de restitut. spoliator. decernit mulierem, quæ scit inter se & maritum intercedere impedimentum matrimonii, jure divino introductum, nec tamen probare potest, et si à sede Apostolica jubeatur marito se commiscere, debere potius Excommunicationem sustinere, quam sententiæ parere. Ergo potestas dispensandi in jure divino non est penes summum Pontificem.

Ratio 3. Potestas dispensandi neque possibilis ex parte Ecclesiæ, neque utilis; non primum: quia vel DEUS vult in omni causa legem suam obtinere vel non vult?

si vult: frustra legis vinculo ab humana potestate exuitur, qui divina potestate manet ligatus. Si non vult: superflua & nugatoria est dispensatio, utpote quæ legis obligationem præsupponit: non secundum: nam datâ vel semel dispensatione recludetur janua mille dispensationes indulgendi, & sic neque unitas Ecclesiæ in præceptorum & doctrinæ unione concors perennare, neque divina lex ad finem mundi durare poterit.

Contrariam tamen sententiam tenent Panormitanus in c. 4. de Concess. præbend. n. 20. Felinus in c. que in Ecclesiis. 7. de Constit. n. 19. & seqq. Decius ad idem cap. n. 25. & seqq. Sanchez. lib. 8. de Matrim. disput. 6. n. 5. & 6. & alii ab his relati, cum quibus:

Objicies. 1. *Matth. 16.* absoluta & illiminata potestas summo Pontifici conceditur, quodcunque vinculum aut ligamen dissolvendi; ergo etiam vinculum juris divini Pontifex dissolvere poterit.

Resp. *in.* textum probare nimirum, totam videlicet legis Evangelicæ summam Pontificiâ potestate subverti posse, quod nec adversarii admittunt, nec salvâ fide admittere valent; probat ergo nihil quoad intentum contrarium, sed solummodo commonstrat ea, quæ fiunt à Pontifice circa propriam materiam in terris, rata & grata haberi in cælis; propria verò materia non sunt constitutiones & ordinationes divinæ, sed actiones hominum vo-

N

lun-

luntaria, circa quas tam amplâ potestate gaudet summus Pontifex, ut earum obligationes non tantum in foro fori, sed etiam in foro poli aut ligare aut solvere valeat.

Objicies. 2. *c. 2. de translat. Episc.* Innocentius III. dilucidè proponit, matrimonium quod est Episcopum inter & Ecclesiam, jure divino colligari, & tamen expresse fateatur, Apostolicæ sedis potestatem adjacere tale matrimonium dissolventi.

Resp. Spirituale matrimonium, quod habet Episcopus cum suâ Ecclesiâ mediatè solum & originaliter, non formaliter & immediatè à DEO stabilitum esse, in quantum Ecclesiæ facultatem disponendi de Episcoporum & Prælatorum juribus & obligationibus concessit.

2. Transmisso hoc, quod matrimonium inter Episcopum & Ecclesiam à DEO vinculum indissolubile nactum sit, quia verò non minus, quam matrimonium carnale ratum libero humanæ voluntatis consensu perficitur, hinc indirectam & materialem mutationem à summo Pontifice, cujus dispositioni materia subjacet, faciendam admittit.

Objicies. 3. Ex praxi & consuetudine Ecclesiæ habetur, quod in matrimonio rato, voto, juramento, aliisque obligationibus jure divino constitutis summus Pontifex dispenset. Ergo.

Resp. Vota, juramenta matrimonia &c. obligant quidem jure divino & naturali, sed conditionatè, suppositâ nempe voluntate, quatenus ab Ecclesiâ acceptata & non irritata est.

Objicies. 4. Benignissimus DEUS Ecclesiæ suæ illam potestatem tribuisse censetur, quæ moraliter erat necessaria ad rectam & convenientem fidelium gubernationem, nam casus aliquoties evenit, & deinceps evenire potest, in quo dispensatio in jure divino petita, ad majus Ecclesiæ bonum procurandum vel ad majus malum evitandum erat necessaria. Ergo.

Resp. N. antec. Lex enim divina cum à legislatore omnium futurorum præscio lata fuerit, in nulla circumstantia non obligabit, quæcumque autem Ecclesiæ utilitas ex dispensatione promanatura asseratur, ea nequibit præponderare majori incommodo, quod ex liberâ dispensandi facultate timendum foret.

Porro de Epikia in jure divino, servata proportione erit idem judicandum, quod paulò superius de jure naturæ dictum est; id solum advertendum est, Epikiam impropriam seu potius interpretationem authenticam juris divini ad officium summi Pontificis spectare.

Quæres. 4. *An summus Pontifex habeat potestatem immutandi, corrigendi, aut abrogandi leges Civiles et quando?*

Resp. Affirmative: Scilicet tunc, quando

quando agitur de peccato, totiusque Ecclesie bono, poterit summus Pontifex legibus civilibus derogare, principes coercere per censuras &c. & ita indirectè, & extraordinariè, & veluti casualiter leges civiles tollere vel in totum, vel secundum quid, prout salus animarum & Ecclesie commune bonum expescet, quod satis colligitur ex c. 34. de Elect. c. 13. de judic. c. 5. & fin. de prescript. c. 6. de vot. Extravag. 1. de Major. & obed. inter commun. & constat ex perpetua Ecclesie praxi.

Corollarium 1. Summus Pontifex potest relaxare juramenta ex justa causa & cessante præjudicio tertii; siquidem si juramentum in favorem tertii præstitum sit, id ne summus Pontifex relaxare potest, absque illius, cui præstitum est, consensu, nisi relaxationem postulet, vel bonum commune Ecclesie vel delictum promissarii, vel gravis injuria, quam passus est jurans. Layman. Theol. moral. lib. 4. tract. 3. c. 11. n. 5.

Corollarium 2. Papa dissolvit matrimonium ratum non consummatum, ut communiter notatur in c. commissum de sponsal. & matrim. & in c. ex publico de convers. conjug.

2. Etiam quandoque consummatum, videlicet inter infideles, cum alter conjugum ad fidem convertitur, & alter renuit secum habitare, sine contumelia creatoris c. quanto. de divort. tametsi inter eos verum sit matrimonium, eisque dictum fuerit à Domino, quos DEUS conjunxit &c. c. de infidelibus. de convers. Conjug. & hoc casu etiam dissolvit matrimonium carnale consummatum, altero conjuge quamvis invito.

3. Papa dare potest facultatem omnibus personis sanguine conjunctis in ordine ad matrimonium, inter patrem tamen & filiam aut matrem & filium nequit validum reddi auctoritate Pontificiâ. S. Thom. in 4. sentent. dist. 40. quæst. 1. art. 3. Fagnanus c. vir qui de Consang. & Affinitat. n. 35. alique ab eo relati. &c.

§. III.

DE POTESTATE SUMMI PONTIFICIS CIRCA BENEFICIA ET DIGNITATES ECCLESIASTICAS.

SUMMARIA.

1. Ad quem spectet de jure communi potestas conferendi beneficia Ecclesiastica? 2. Que beneficia sine de jure communi reservata summo Pontifici? 3. Quid sit beneficia va-

care in curia? 4. Regula Cancellaria que dicantur? 5. Que beneficia summo Pontifici reserventur ex regula Cancellaria? 6. Quid veniat sub nomine concordatorum Germanæ?

N 2

6. Qua